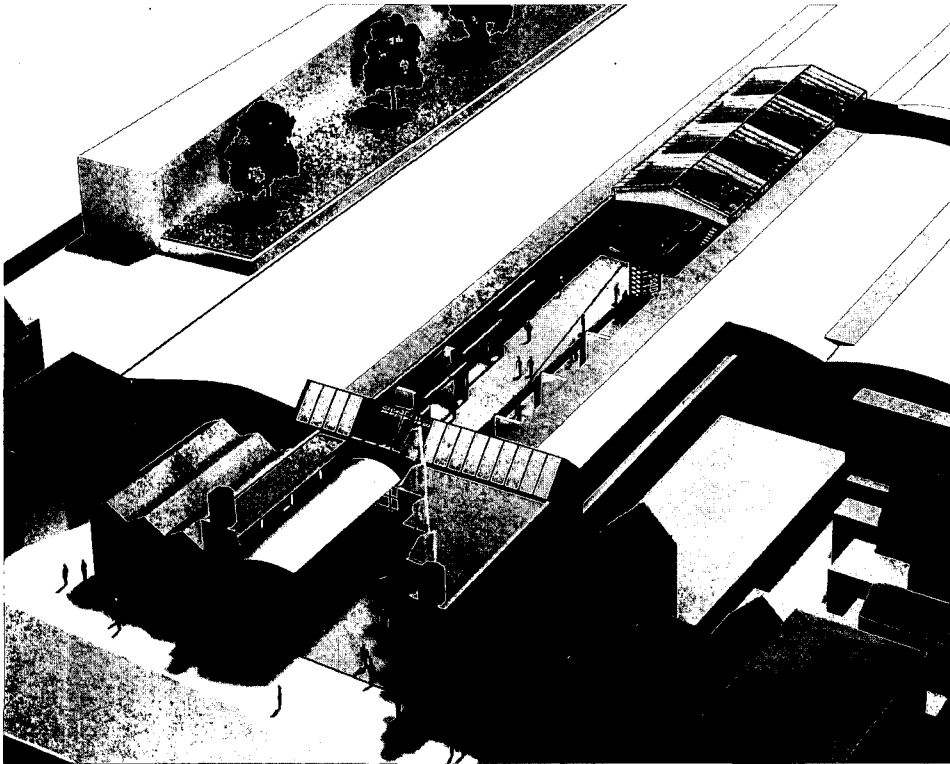

De Dudok van Schiedam

LEO VAN DE MEULE

Een van de weinige steden in Nederland die nog kan bogen op een authentiek overdekte winkelpassage uit het verleden is Schiedam. De Passage is daarom zo uniek omdat zij tevens een nog wel erg jong monument is. Het complex dateert uit 1933 en zal worden uitgebreid met nieuwbouw.

Maquette van deel van de uitbreiding met nieuwe entree

Ging de opening van de Haagse Passage, ondanks de moeizame voor-geschiedenis, met mooie woorden, jacquets, ruisende rokken en champagne gepaard, in Schiedam ging het er op 29 juli 1932 heel anders aan toe. Het was midden in de crisis, werkloosheid teisterde stad en de mensen hebben de Passage ongetwijfeld, zoals ook vandaag de dag nog vaak gebeurt bij dergelijke bouwprojecten, als een peperduur, loos prestige-object beschouwd. Wat viel er te kopen voor de arme drommels in zo'n sjieke winkelgalerij? De burgemeester moest ontzet worden en er vielen rake klappen. Het door architect *P. Sanders* ontworpen gebouw was veel groter dan de kleine, achttiende-eeuwse huisjes op de Broersvest. Er werd ook gewoond in deze Passage, veel duidelijker zichtbaar dan in de Haagse Passage. Het hoge front telt boven de winkels op de begane grond maar liefst vier woonlagen. Het gebouw lijkt in zijn hoofdmassa, sterk gekarakteriseerd door de hoger opgetrokken hoekelamenten, een moderne verta-

ling van een middeleeuwse stadspoort. Zo heel verbazingwekkend is dat niet: de Broersvest was de buiten-achtergracht van de hoefijzervormige stad. Tevens was deze gracht boezemwater, met de Schie zelf, van het poldertje Riviere dat heden ten dage nog terug is te vinden in de stadsplattegrond. Op de dijk stond tevens ongetwijfeld een palissade of muur. Meer naar binnen en lager lag het zogeheten Broersveld. Nu een straat, vroeger een binnenwaterloop. De Passage is op dit moment in renovatie, men kan er niet doorlopen, de winkels aan de binnenstraat staan leeg. De bioscoop is gesloopt. In de redengevende omschrijving van de gemeentelijke monumentenlijst wordt het gebouw omschreven als zijnde gebouwd in Art Deco-stijl, met nog goeddeels gave detaillering. Het complex is tevens een hoogtepunt in het oeuvre van de architect van wie veel gebouwen in Schiedam staan. Wie Hilversum zegt, zegt *Dudok*. Wie Schiedam zegt, zegt *Sanders*. Verwacht mag worden dat wanneer de bioscoop vervangen zal zijn door een passend

De bestaande entree van de passage na vernieuwing.

gecamoufleerde parkeergarage, en de winkels weer in gebruik zijn er een aantrekkelijke mogelijkheid tot overdekt winkelen in Schiedam bij is gekomen. De renovatie en herbestemming worden echter meteen aangegrepen om een forse uitbreiding tot stand te brengen. Voor beide planonderdelen tekent het bureau *Lucas, Ellerman en Van Vugt* uit Rijswijk. Zakelijk wordt het project gedragen door MAB-projectontwikkeling uit Den Haag. De oude Passage van Sanders, vroeger uitkomend op het Broersveld via een trap, wordt via een doorzichtige lichtbrug, over het Broersveld heen, verbonden met het nieuwbouw-segment dat richting Hoogstraat loopt en daar ook op uitkomt. Geen winkeltjes in de lichtbrug, opzettelijk niet aldus de heer Lucas. Het vrije uitzicht op het Broersveld verschaft een mogelijkheid tot oriëntatie, het niet winkelen een moment van nietsdoen. De plattegrond van de nieuwbouw is volgens de architect geënt op de oude structuur. Ook de nieuwbouw moet volgens de architect een zeker binnenstedelijk karakter ademen en vooral niet lijken op een buitenwijk-winkelcentrum. Het Broersveld zelf is niet bepaald een drukke (winkel)straat, de Hoogstraat wel. Door de uitbreiding en daardoor tot stand gekomen verbinding tussen twee goed beklante winkelgebieden, Broersvest en Hoogstraat, lijkt met deze aanvulling ook een hechtere economische basis voor het gehele overdekte winkelgebied geschapen.

Commentaar.

Ondanks het aangenaam verlopende gesprek dat uw verslaggever zowel met de ambtenaar van de gemeente Schiedam als met de ontwerpend architect de heer *Lucas*, had kon hij

Impressie vernieuwde passage.

een gevoel van teleurstelling nauwelijks onderdrukken toen hij de maquette-foto's, hem toegezonden door MAB, onder ogen kreeg. Aan de

zijde van het Broersveld waar zich de oude Passage bevindt verheft zich een grote parkeergarage. Onontkoombaar en voor welke architect dan ook een ontwerp-opgave waar weinig eer aan valt te behalen. Ook de behandeling

van het straatprofiel van het Broersveld lijkt nog met enige zorg te zijn geschied. Maar dan...over het Broersveld heen verrijst in twee of drie lagen een serie markthallen met golvende daken, die eerder aan een grote weiland-supermarkt of meubelboulevard doet denken dan aan een zorgvuldig op de oude ondergrond geïnspireerd ontwerp dat het fijnmazig karakter van het omliggende binnenstedelijke gebied op boeiende, eigentijdse wijze tegemoet treedt. Heeft er wel een historische structuur-analyse van dit gebied plaatsgevonden? Lopen die volledig overdekte winkelgebieden wel zo goed? Had hier ook niet boven de winkels gewoon kunnen worden? Technisch adviseur ir *Frank Goppel* van Heemschut Zuid-Holland heeft zich vorig jaar al met dit plan beziggehouden. Hem verbaasde het dat men hier in Schiedam zo over te spreken was, maar procedureel was er op dat moment voor Heemschut al geen eer meer aan te behalen. Jammer, want voor uw verslaggever staat wel vast dat hier voor alle betrokken partijen, gemeente, zakelijk investeerder en ontwerpend architect een gemiste kans wordt gerealiseerd. Nadat het